

УДК 342.9

**В.М. Святченко,**  
здобувач ДНДІ МВС України

## ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК СПРИЯННЯ ВИНЕСЕННЮ ОБВИНУВАЛЬНОГО ВИРОКУ

*У статті наведено види спеціальних технічних засобів, їх застосування, напрями оперативно-службової діяльності, невідповідності діючих норм законодавства в роботі оперативних підрозділів та шляхи їх подолання.*

*Припинення правопорушень, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави є основним пріоритетним завданням оперативних підрозділів кримінальної поліції, робота яких без застосування оперативно-технічних заходів із застосуванням спеціальних технічних засобів ускладнює подальше об'єктивне доказування злочину.*

**Ключові слова:** оперативні підрозділи кримінальної поліції, спеціальні технічні засоби, оперативно-службова діяльність, оперативно-технічні заходи, негласні слідчі (розшукові) дії, матеріальні носії інформації, речові докази.

*В статье приведены виды специальных технических средств, их применение, направления оперативно-служебной деятельности, несоответствия действующих норм законодательства в работе оперативных подразделений и пути их преодоления.*

*Пресечение правонарушений, а также получение информации в интересах безопасности граждан, общества и государства является основной приоритетной задачей оперативных подразделений криминальной полиции, работа которых без проведения оперативно-технических мероприятий с применением специальных технических средств осложняет дальнейшее объективное доказывания преступления.*

**Ключевые слова:** оперативные подразделения криминальной полиции, специальные технические средства, оперативно-служебная деятельность, оперативно-технические мероприятия, негласные следственные (розыскные) действия, материальные носители информации, вещественные доказательства.

*In paper the types of special technical means, their application, the directions of operational and service activity, discrepancy of existing rules of the legislation in the operational units' activities and ways of their implementation are given.*

*Suppression of offenses, and also obtaining an information for the benefit of the safety of citizens, society and the state is the main priority objective of operational divisions of criminal police whose activities without an application of operative-technical actions with use of special technical means complicates further objective proof of a crime.*

**Keywords:** operational units of criminal police, special agents, operational activity, operational and technical measures, secret investigative actions, material data carriers, material evidence.

На сучасному етапі з розвитком державності в Україні змінюється місце й роль правоохоронної системи, зокрема Національної поліції України. Її діяльність набула нового змісту і стала однією з головних умов розбудови правової держави.

Важливою ознакою демократичної правової держави є розгалужений і багаторівневий комплекс юридичних гарантій додержання конституційних прав людини, який передбачає можливість обирати найбільш зручний та оптимальний спосіб їх захисту. Безпосередньо НП України має посісти гідне місце в цій системі. Одним із дієвих інструментів результативності розкриття кримінальних правопорушень органами та підрозділами НП України є застосування спеціальних технічних засобів для зняття інформації з каналів зв'язку та інших технічних засобів негласного отримання інформації (далі – СТЗ) й подальше використання отриманих матеріалів для проголошення обвинувального вироку суду.

Статтями 3, 6, 30, 31, 32, 62, 124 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції.

Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях.

Правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються [1].

Статтями 1, 2, 13, 23 Закону України від 2 липня 2015 року № 580-VIII “Про Національну поліцію” передбачено, що НП України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завдання поліції – надання поліцейських послуг у сфері протидії злочинності. Водночас одним із повноважень поліції є здійснення оперативно-розшукової діяльності (далі – ОРД) та досудового розслідування кримінальних правопорушень у межах визначеної підслідності [2].

Підстави для здійснення ОРД оперативними підрозділами кримінальної поліції визначені в законах України “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю”, Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) та відомих нормативно-правових актах [3; 4; 5].

Статтями 1, 2, 4, 5, 8 Закону України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII “Про оперативно-розшукову діяльність” визначено основні завдання ОРД – це

пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України (далі – КК України), а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави. Загалом ОРД – це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів (далі – ОТЗ). Проведення ОРД покладається на оперативні підрозділи НП України. Основний обов'язок підрозділів, які здійснюють ОРД з використанням СТЗ, – негласно виявляти та фіксувати сліди тяжкого або особливо тяжкого злочину, документи та інші предмети, що можуть бути доказами підготовки або вчинення такого злочину [3].

Робота оперативних підрозділів поліції з документування фактів протиправної діяльності здійснюється відповідно до наявної достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів (далі – ОРЗ) і засобів, негласних слідчих (розшукових) дій (далі – НСРД) про: злочини, що готуються; осіб, які готують вчинення злочину; осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; осіб безвісно відсутніх; документування та розкриття скоєних кримінальних правопорушень [3].

Організація оперативно-службової діяльності (далі – ОСД) підрозділів поліції відбувається за двома напрямками: ОРД в рамках заведених оперативно-розшукових справ (далі – ОРС) та НСРД в рамках відкритого кримінального провадження [3, 5].

Найнебезпечнішим порушенням є вчинення злочину. Основний правовий інструмент боротьби з ним – кримінальне судочинство у складі кількох правоохоронних органів. Кримінально-процесуальні функції поліції, інших правоохоронних органів та судової гілки влади, їх повноваження, виконання процесуальних дій і прийняття рішень також регламентовані законом. До них належать органи дізнання, досудового слідства, прокуратури і кримінального суду. Аналогічну характеристику можна дати й державним правоохоронним органам, які здійснюють ОРД. З метою проведення належної внутрішньої і зовнішньої політики держави, вирішення питань політичної, економічної, інформаційної безпеки ці органи використовують гласні і негласні оперативні заходи із застосуванням оперативних та ОТЗ.

У юридичній літературі існує таке визначення, що кримінальний процес без оперативно-розшукової діяльності безсилий, а оперативно-розшукова діяльність без виходу через кримінальний процес безплідна. ОРД посідає особливе місце в системі заходів, спрямованих на боротьбу зі злочинністю, її завданнями є пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави. Саме тому дослідження питання тактики застосування СТЗ та використання її результатів у кримінальному провадженні як результат проголошення обвинувального вироку суду є не лише доцільним, а й досить необхідним для ефективної боротьби зі злочинністю. Результати ОРЗ за допомогою СТЗ у кримінальному

процесі можуть або повинні використовуватись у двох напрямках: по-перше, в інформаційно-тактичних цілях, а по-друге, – для отримання фактичних даних, що використовуються як докази у кримінальному провадженні. Важливе значення при використанні матеріалів, отриманих в ході проведення ОРД, мало введення в дію Кримінального процесуального кодексу в 2012 році. Новелою цього кодексу є введення до нього такої категорії, як НСРД. Саме завдяки цьому при проведенні розслідування тяжких кримінальних правопорушень слідчі поліції мають право здійснювати не лише офіційну гласну процесуальну діяльність, а й НСРД, які фактично є негласною ОРД, виконання якої, як правило, доручають оперативним підрозділам кримінальної поліції. Необхідно зауважити, що важливе місце при документуванні протиправної діяльності із застосуванням СТЗ і в подальшій реалізації оперативно-розшукової інформації посідає планування. На нашу думку, під плануванням слід розуміти аналітичну діяльність працівників оперативних та слідчих підрозділів поліції, що базується на принципах наукової обґрунтованості та суворості послідовності проведення дій і спрямована на продумування, заздалегідь, системи ОРЗ та початкових слідчих дій, своєчасне і якісне проведення яких забезпечить найбільш ефективне вирішення завдань боротьби зі злочинністю [9].

Отже, використання результатів проведення ОТЗ, НСРД із застосуванням СТЗ в кримінальному провадженні неможливе без розуміння їх змісту. Слідчий, оперативний працівник поліції повинен володіти вміннями і навичками правової оцінки матеріалів, визначення шляхів та безпосереднього їх використання. Належне процесуальне оформлення дає змогу більш швидко і якісно розслідувати кримінальне правопорушення.

Статтями 246, 252, 256 КПК України визначено, що НСРД проводяться у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб та виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів. Їх проведення може фіксуватися за допомогою технічних та інших засобів. Протоколи щодо проведення НСРД, аудіо- або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, можуть використовуватися в доказуванні на тих же підставах, що й результати проведення інших слідчих (розшукових) дій під час досудового розслідування [5].

Статтями 252, 256, 258, 260, 263, 268, 270 КПК України визначено порядок проведення і основні види НСРД, під час яких оперативні підрозділи кримінальної поліції застосовують СТЗ. До таких НСРД можна віднести:

1. аудіо-, відеоконтроль особи;
2. аудіо-, відеоконтроль місця;
3. зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, який поділяється на:
  - контроль за телефонними розмовами;
  - зняття інформації з каналів зв'язку;
4. установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу [5].

Відповідно до описаного вище реалізація правових основ ОСД оперативних підрозділів поліції та інших правоохоронних органів була закріплена у 2012 році спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної

служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України, яким було затверджено Інструкцію “Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні” [7].

Метою Інструкції є врегулювання загальних процедур організації проведення НСРД та використання їх результатів у кримінальному провадженні, що забезпечують додержання конституційних прав та законних інтересів учасників досудового розслідування, інших осіб, швидке, повне та неупереджене розслідування злочинів, захист особи, суспільства і держави [7].

Методи проведення НСРД – це сукупність організаційних, практичних прийомів, у тому числі із застосуванням технічних засобів, які дозволяють у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством України, отримати інформацію про злочин або особу, яка його вчинила, без її відома [7].

Для досягнення саме результативності роботи в ОРС чи кримінальному провадженні, використання СТЗ при проведенні ОТЗ, НСРД оперативними підрозділами НП України повинно здійснюватися відповідно до законодавства.

Ми вважаємо, що отримання оперативним підрозділом поліції повних, всебічних та об'єктивних даних із застосуванням СТЗ за результатами ОРД в рамках ОРС чи кримінального провадження, і розсекречування матеріального носія інформації (доказу) – є запорука для слідчого дослідити всі обставини, надати їм належну правову оцінку, забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень, а суддям винести обвинувальний вирок.

Отже, як трактує законодавець, результатом проведення ОТЗ чи НСРД з використанням СТЗ є здобуття матеріального носія інформації, який буде визнано процесуальною особою як речовий доказ [5].

Переходячи до розгляду поняття доказу, речового доказу, звернемо увагу на статті 84, 85, 86, 93, 94, 99 КПК України, у змісті яких наведено, що доказами в кримінальному провадженні є фактичні дані, отримані в передбаченому цим Кодексом порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів. Документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження. До документів належать саме результати проведеної роботи оперативним підрозділом кримінальної поліції – фотозйомка, звукозапис, відеозапис та інші носії інформації (у тому числі електронні) [5].

Нами визначено, що відповідно до завдань, які ставляться керівництвом держави, МВС України та НП України напрями оперативно-розшукової роботи оперативних підрозділів кримінальної поліції здійснюються в рамках відповідних справ, докази належним чином отримані згідно з законодавством направляються прокурору, слідчому та до суду. Аналізуючи той чи інший напрям оперативної роботи, законодавець визначив єдину мету – це документування, викриття, розкриття та розшук осіб, які готують злочин чи вже його вчинили. Кожен із напрямів оперативної роботи регулюється відповідними нормативно-правовими

актами: Конституцією України, КПК України, Законом України “Про оперативно-розшукову діяльність”, а також внутрішньовідомчими нормативними актами. Їх використання і застосування сприяє об’єктивному висвітленню ознак злочину, незалежно від того чи проводилося документування факту одним чи іншим напрямом, чи їх послідовністю [1; 3; 5].

Розглянемо, які ж СТЗ використовують та застосовують у службовій діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції. Їх застосування спробуємо описати при документуванні кримінальних правопорушень економічної направленості, фігурантами яких є як матеріально-відповідальні, так і службові особи.

Так, злочини у сфері економіки як відкрито, так і латентно протистоять суспільству й державі, а протидія їм завжди є складним, проблемним процесом. Постановою Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 року було утворено юридичну особу публічного права – Департамент захисту економіки Національної поліції України (далі – ДЗЕ НП України) як міжрегіональний територіальний орган Національної поліції з вертикальним підпорядкуванням, на який покладено функції протидії злочинності у сфері економіки [8]. ДЗЕ НП України є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який згідно з чинним законодавством здійснює ОРД.

До компетенції ДЗЕ НП України належить розслідування близько 80 видів злочинів економічного спрямування в 60 галузях і сферах економіки, основними з яких є запобігання розкраданню державних коштів, викриття злочинів у найбільш уразливих для злочинних посягань галузях економіки, серед яких паливно-енергетичний та агропромисловий комплекси, надрокористування, земельні відносини, зовнішньоекономічна та банківська діяльність, протидія кримінальній і адміністративній корупції, а також боротьба з неправомірною вигодою.

Згідно із вимогами нормативно-правових актів для реалізації основних завдань із протидії злочинам у сфері економіки працівники ДЗЕ НП України мають також право:

- 1) здійснювати ОРД, спрямовану на виявлення та припинення злочинів у сфері економіки, комплексне використання джерел оперативної інформації, можливостей оперативних підрозділів та застосування ОТЗ під час проведення ОРЗ;
- 2) здійснювати ОТЗ за ОРС, що перебувають у їх провадженні;
- 3) здійснювати НСРД за дорученням слідчого, прокурора по кримінальним провадженням.

Завдання, які стоять перед НП України і безпосередньо перед ДЗЕ НП України, зумовлюють упровадження і використання найрізноманітніших технічних засобів, які об’єднуються під загальним поняттям – оперативна техніка. Оперативна техніка – це сукупність технічних, програмно-технічних та програмних засобів, інформаційних систем, спеціальних пристроїв, речовин та науково обґрунтованих тактичних прийомів, способів та інформаційних технологій, що використовуються ДЗЕ НП України гласно та негласно із суворим дотриманням законності щодо протидії злочинам.

Проаналізувавши діяльність підрозділів ДЗЕ НП України при використанні ОТЗ для негласного отримання інформації, можемо зазначити, що найпоширенішими ОРЗ щодо протидії злочинам у сфері економіки можуть бути такі категорії засобів:

1) контролю акустичної інформації – апаратура, яка використовується для організації прихованого акустичного контролю – прослуховування і (або) фіксації мовних повідомлень та інших звуків; до таких засобів належать пристрої, що фіксують та передають інформацію, різні мікрофони, а також інші засоби фіксації акустичної інформації: диктофони, СТЗ з передавання даних по кабелях, аналоговому радіоканалу чи через Інтернет – мережу і таке інше;

2) контролю візуальної інформації – апаратура для прихованого візуального контролю – спостереження і (або) фіксації візуальної інформації у різних умовах освітленості, як у межах, так і поза межами прямої видимості об'єкта спостереження; до таких засобів належать: оптико-механічні, електронно-оптичні прилади і системи спостереження, а також апаратура фіксації візуальної інформації: аналогові та цифрові фото- і відеокамери, інше;

3) контролю телекомунікаційних каналів та вилучення інформації – програмно-технічні засоби, що дозволяють здійснювати приховане перехоплення, пошук, вилучення, модифікацію, знищення і (або) фіксацію повідомлень, переданих за допомогою практично будь-яких технічних каналів зв'язку (телефонних, телеграфних, факсимільних, пейджингових, комп'ютерних Інтернет – мереж, систем радіотелефонного зв'язку тощо);

4) виявлення об'єктів, які представляють оперативний інтерес, – пристрої, що призначені для визначення місця розташування об'єктів.

З огляду на викладене вище, для віднесення будь-яких технічних засобів до тих, які використовуються для негласного отримання інформації, необхідні такі ключові ознаки:

- наявність саме спеціального технічного пристрою (засобу);
- наявність конструктивних та інших особливостей, що показують призначення пристрою для негласного отримання інформації (маскування, наявність пристосувань, запрограмованість, інше);
- віднесення пристрою до ОТЗ негласного отримання інформації (відповідно до переліку категорій технічних засобів негласного отримання інформації);
- засіб має бути придатним для використання в умовах спланованих ОРЗ.

Таким чином, ми можемо визначити структурні елементи організації ОРД:

- вивчення, аналіз й оцінка оперативної обстановки;
- планування ОРЗ;
- розстановка сил і засобів оперативних підрозділів;
- організація взаємодії у процесі ОРД;
- контроль за ОРД;
- упровадження в практичну діяльність поліції передових форм і методів роботи, наукових рекомендацій, новітніх технічних засобів.

Стрімке зростання обчислювальної техніки, локальних та глобальних мереж, загальний перехід на технології цифрового запису мовленнєвих повідомлень та візуальної інформації вимагає також перегляду сталої думки на засоби інформаційного забезпечення. Досить актуальним стає використання в таких умовах відеокамер для проведення ОТЗ при реалізації методу візуального спостереження, а також з урахуванням перспективи введення в дію автоматизованої системи забезпечення ОРЗ. У порівнянні з аналоговими камерами мережеві, цифрові веб-камери мають такі переваги:

- дають більш чіткі зображення при різних швидкостях переміщення об'єкта;
- можливість створення централізованого резервного живлення;
- інтелектуалізація спостереження та відеозапису – камери оснащуються функціями виявлення переміщень об'єкта, розпізнання номерних знаків, визначення кількості людей тощо;
- інтегроване керування функціями камери;
- можливість реєстрації звукової інформації, синхронізації її з відеосигналом та інтеграції до того ж відеопотоку;
- можливість шифрування відеосигналу, що не дає змогу стороннім особам переглядати відеозображення або підміняти його;
- можливість маршрутизації відеосигналу на необмежену відстань у глобальних телекомунікаційних мережах;
- низькі експлуатаційні витрати.

Сьогодні вже розроблені основи теорії виявлення слідів цифрової обробки сигналів, досліджені нові теоретичні підходи до виявлення, наприклад, вставки інформації в цифровий потік, що, у свою чергу, дозволить створити методики й засоби швидкої експертної перевірки цифрових фонограм і зображень [10]. Тому ми впевнені, варто шукати способи найбільш ефективного використання цифрових технологій для потреб кримінального провадження та ОРД, а також розробляти методики експертного дослідження одержуваних з їхнім застосуванням матеріалів, оснащувати підрозділи ДЗЕ НП України новітньою технікою й устаткуванням, шукати можливості адаптації сучасного кримінально-процесуального законодавства до реального рівня розвитку науки й техніки.

Хотілося б зазначити, що ефективність роботи оперативного підрозділу ДЗЕ НП України значною мірою залежить від можливостей СТЗ. Проте нинішні фінансово-економічні чинники не завжди сприяють забезпеченню оперативних підрозділів поліції України новітніми зразками сучасних СТЗ. Для досягнення бажаних результатів розробки необхідно впроваджувати в оперативно-службову діяльність такі сучасні СТЗ з передавання аудіо-, відеосигналу рухів, розмов, жестів через дротові чи бездротові джерела Інтернет-мережі і Wi-Fi-з'єднання. Однак практика застосування СТЗ продемонструвала, що важливу роль під час проведення ОТЗ чи НСРД відіграє якість запису, стійкість аудіо-, відеосигналу передавання даних, об'єктивність.

Законність застосування технічних засобів – це загально-правовий (процедурний) принцип діяльності правоохоронних органів загалом та застосування науково-технічних засобів для отримання даних у процесі документування і доказування. Законність визначається обов'язковим вжиттям заходів, які передбачені Законом, виконанням їх у чіткій відповідності до положень та вимог закону, а також недопустимості дій, що не передбачені законом, та тим більше, які йому суперечать. Законність застосування технічних засобів тісним чином пов'язана з етичними аспектами отримання інформації від людини та про людину, а також з тактичними аспектами правомірного застосування технічних засобів (приймів, методів) та технічними аспектами впровадження і використання науково-технічних засобів, які забезпечують об'єктивне, достовірне, найбільш повне і ефективне збирання, дослідження та використання даних у досудовому розслідуванні кримінального правопорушення на рівні сучасних вимог. Дотримання законності під час проведення дізнання, досудового і судового

розслідування, здійснення ОРД цілком і повністю розповсюджується на усі випадки (факти) застосування СТЗ. Застосування технічних засобів у правоохоронній діяльності повинно суворо відповідати вимогам чинного законодавства та існуючій нормативній базі. При цьому мають бути всебічно забезпечені гарантії прав, свобод і інтересів громадян та юридичних осіб, що гарантуються Конституцією України [10].

Отже, основу реалізації результативності та оцінювання якості ОСД ДЗЕ НП України складає використання і застосування СТЗ при документуванні тяжких, особливо тяжких кримінальних правопорушень у сфері економіки, здобуття матеріального носія інформації (доказу) як важливого чинника забезпечення ухвалення обвинувального вироку.

Розглянемо на прикладі напрями використання підрозділами захисту економіки НП України ОРЗ із застосуванням СТЗ – аудіо-, відеоконтроль особи, місця; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу.

У практиці правоохоронної системи є виправданий вислів “законна, якісна, професіональна робота оперативного підрозділу зі здобуття доказу (аудіо-, відеоінформації, даних про контакти, рухи фігуранта, інше) про готування чи скоєння тяжкого, особливо тяжкого злочину – запорука для слідчого, прокурора направити обвинувальний акт до суду, а для судді винести обвинувальний вирок”.

У особливій частині КК України наявні розділи злочинів, викриття яких є основними пріоритетними напрямками для підрозділів захисту економіки НП України, зокрема: проти власності (стаття 191. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем); у сфері господарської діяльності (статті 199. Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів та 209. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом); у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (статті 364. Зловживання владою або службовим становищем, 365. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу, 368. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, 368-2. Незаконне збагачення, 369. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі, 369-2. Зловживання впливом) [6].

Згідно із завданнями підставами, передбаченими у КПК України, законах України “Про оперативно-розшукову діяльність”, “Про Національну поліцію” працівниками оперативного підрозділу захисту економіки НП України проводяться ОТЗ та НСРД із застосуванням СТЗ:

– аудіо-, відеоконтроль щодо втручання у приватне спілкування в публічно доступних або в інших недоступних місцях, із використанням відеозапису, фотографування, іншого, з метою фіксації розмов, поведінки особи, контактів, інших звуків, рухів, дій, певної речі чи місця тощо, а також зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, що забезпечують передавання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого виду між підключеними до неї телекомунікаційними мережами доступу;

– установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу для локалізації місцезнаходження радіоелектронного засобу, у тому числі мобільного терміналу систем зв'язку та інших радіовипромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, без розкриття змісту повідомлень, що передаються [2; 3; 5].

З урахуванням викладеного вище можна зробити висновок, що виконання завдань, обов'язків ОРД і кримінального процесуального законодавства із використанням та подальшим застосуванням СТЗ надасть слідству можливість отримати в результаті проведення ОТЗ й НСРД повні, об'єктивні та всебічні докази, і зрештою – обвинувальний вирок суду.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – № 22. – Ст. 303.
4. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – № 35. – Ст. 358.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2013. – № 9–10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
6. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
7. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Спільний наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5.
8. Про утворення територіального органу Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 № 830.
9. Сучасні проблеми реформування кримінальної юстиції в Україні : збірник матеріалів Інтернет-конференції від 28 листопада 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.ap.gov.ua/userfiles/file/Academia2016/sb\\_conf/KONFERENCE-krym\\_usticija.pdf](http://www.ap.gov.ua/userfiles/file/Academia2016/sb_conf/KONFERENCE-krym_usticija.pdf).
10. *Дезруков Д.В.* Використання оперативно-технічних засобів щодо протидії злочинам проти власності підрозділами карного розшуку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Д.В. Безруков ; Донецький юридичний інститут МВС України. – Кривий Ріг, 2015. – 215 с.

Отримано 16.01.2017

Рецензент Марченко О.С., к.т.н.